

שבת הנהגה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 107

האזינו תש"ע

אלא שראשית יש לתת דין על מה שעשית, ולאחר מכן בוחנים מה היית אמור לעשות באותו הזמן... וכאן בני ישראל נותנים דין על אשר מעלתם בי, ומעבר לכך מגיע להם עונש על אשר לא קדשתם את ד'...

הפטרה

"מגדיל ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם" (שמואל ב' כ"ב, נ"א)

אומרת הגמרא (ב"ב): בזכות הצדקה תבוא הגאולה.

אומר ה"בן איש חי" בספרו "אדרת אליהו": כתוב בגמרא (שבת): א"ב' - אלף בינה. ג"ד' - גומל דלים.

אדם שיש לו מה לאכול, אמנם אינו עשיר גדול, האם חייבים לתת לו, או צריך לחכות שימות ברעב ולפני מותו לתת לו על מנת שיתאושש?

מתי צריך להתחיל לעזור לבן אדם? כאשר הוא מתחיל להתדרדר, ולעזור לו עם כל הכלים.

במילה "מגדיל" יש אותיות ג"ד, אבל הגי' מופיעה עם כל המילוי שלו ג"ימל. הדי' מופיעה ללא מילוי, רק הדי' עצמה.

הדי' גם אם אין לו את המילוי, הוא עדיין לא עני גדול, עדין אינו מת ברעב, כבר צריך לעשות לו גמילות חסדים ולעזור לו.

כמה לעזור לו? עם כל הגימל ואז "ישועות מלכו" יבוא המשיח.

אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה

שבת הגדול בקהלת וישאוע, הקהל כורה את אזניו למוצא פיו של הרבי. **ורבי מנחם מנדל** עומד ליד ארון הקדש ודורש את סימני הסדר:

קדש ורחץ - אם רצונך לקדש ולטהר עצמך, אזי:

כרפ"ס - כלל ראשון פה סגור.

יחץ, מגיד - כל דבר שהנך רוצה להגיד, תחצה אותו לשנים. חצי תאמר, וחצי שמר לעצמך.

מריבה מתחילה בפה, ואחר כך מגיעה ל"מצה" שהיא קרובה להכאה (מלבי"ם).

אתה ששמרת את דבריך לעצמך, נעשית בכך -

מוציא מצה, הוצאת מעליך את המריבה.

וכדאי לך הדבר, כי בכל מחלקת:

המרור כורך - מרור כרוך בה, לא יצמחו ממנה דברים טובים ונעימים כי אם מרים כלענה.

ואז תזכה לפרנסה -

שלחן עורך.

ולצפון - כי "מצפון זהב יאתה" (איוב לו, כב) כמו שאמרו (בבא בתרא כה, ב): הרוצה שיעשיר יצפין.

"הרינינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום" (לב מג)

בזמירות שבת בזמר "דרור יקרא", נאמר: "אלוקים תן במדבר הר, הדס שיטה ברוש תדהר" ולכאורה צריך להבין, האם זה מה שמטריד אותנו כרגע, שבמדבר יהיה הר, או הדס, שיטה, ברוש ותדהר!?

ונראה לבאר ע"פ הגמרא במסכת ראש השנה דף כ"ג ע"א, אמר רבי יוחנן כל שיטה ושיטה (שם של עץ) שנטלו נוכרים מירושלים, עתיד הקב"ה להחזירן לה, שנאמר "אתן במדבר ארז שיטה", ואין מדבר אלא ירושלים, שנאמר "ציון מדבר היתה".

א"כ, המשורר מבקש: אלוקים, תחזיר לירושלים שהיא המדבר, ולהר הבית את ההדס, שיטה, ברוש ותדהר.

וממשיכה הגמרא שם: ואמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאין להם תקנה שנאמר, "תחת הנחושת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל. תחת רבי עקיבא וחבריו מה מביאים? ועליהם הוא אומר "ונקיתי דמם לא נקיתי".

וביאור הפסוק "ונקיתי דמם לא נקיתי" (שהרי משמע נקיתי, ומשמע לא נקיתי), הוא: שהקב"ה אומר, אני מוכן לנקות לגויים על שאר הדברים שלקחו והרסו, על רכבות מלאות זהב ששדדו הנאצים מהיהודים וכו' וכו'. אבל דמם לא נקיתי. את דמם של ישראל, זה לא אנקה להם, לגויים.

ואנו מחכים לראות שהקב"ה ינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך.

כידוע, אחת מהסיבות שמצאו הגויים להרוג בנו, היתה "עלילות הדם", שכביכול אנו משתמשים בדמם לאפית המצות. בדרך כלל היה "נעלם" איזה ילד גוי, ו"מצאו" אותו אצל אחד היהודים, וזו היתה ה"הוכחה" שאנו רוצחים ע"מ להשתמש בדם.

בספר "עולמו של אבא", מספר שעד כדי כך הגיעו הדברים, שבקהילה אחת בהונגריה קרה, שבוע לפני חג הפסח נמצא ילד הרוג בקרבת בית הכנסת ואימה ופחד נפלה על כל בני הקהילה, שוב יאמרו הגויים שהיהודים הרגו את הילד, כי הם זקוקים לדמו למצות, והערלים ינקמו את נקמת דמו.

התאספו ראשי הקהילה ודנו כיצד לקדם את פני הרעה. לפתע נפתחה הדלת ושמש הקהילה פרץ לתוך החדר ואמר בשמחה: מזל טוב, ברוך ה' התברר שההרוג הוא ילד יהודי...

"על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל בני מריבת קדש מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל" (ל"ב, נ"א)

אומר ה"משך חכמה" כי **הגאון מווילנא** מבאר את המושג "דין וחשבון", ולכאורה צריך לעשות קודם חשבון ורק לאחר מכן לתת את הדין!?

כי בזמן שתמנע ממחלקת, תסיר מעליך מונעי הפרנסה.

ברך - תברך בהרחבת הדעת.

הלל - תוכל אז לברך ולהלל לה' יתברך.

נרצה - ותהא מרצה אצלו.

ובזה דרש את הפסוק (בראשית כט, לה) "הפעם אודה את ה'":

הפעמים - הסר ממך עקשות פה.

ובכך תזכה ל- אודה את ה'.

אבינו מלכנו, כתבנו בספר פרנסה וכלכלה

חכמינו זכרונם לברכה אומרים (ביצה טז, א): "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה". בכל תחלת שנה קוצב הקדוש ברוך הוא את פרנסת האדם לשנה הקרובה, ומכריע כמה שפע וברכה ירדו עליו מן השמים ובאיזה אופן. אחת הדרכים שעל ידן נתן לזכות בפרנסה ברוח, היא להתחזק במצות גמילות חסדים, בגופו ובממונו, וכפי שאדם מטיב לזולת כן מטיבים לו מן השמים.

בספר "דגל מחנה אפרים" מובא פרוש הפסוק (במדבר יא, ז) "והמן כזרע גד הוא", על פי דברי הגמרא (שבת קד, א): "אתו דרדקי ואמרו מילי דאפלו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו" - באו תלמידים צעירים לבית המדרש ודרשו דברים שלא נשמעו אפלו בימי יהושע, ומהם? "גי' די' - גמול דלים", האותיות גי' ודי' יוצרות את ראשי התבות "גמול דלים".

לפי גמרא זו נתן לדרוש את הפסוק באופן הבא: "והמן כזרע גי' די' הוא" - המן, הלא הוא שפע הפרנסה היורד מן השמים, נזרע כאן בארץ, ונקבע על פי הגי' די' - גמול דלים, כלומר גמילות החסדים מצד האדם...

ועל כן, כאשר אנו מתפללים להכתב בספר פרנסה וכלכלה, מן הראוי להקדים ולעסוק בגמילות חסדים, על מנת שנהיה זכאים וראויים לכך.

ושלא תצרכנו לידי מתנת בשר ודם (תפילה על פרנסה בסדר אבינו מלכנו)

מהי מתנת בשר ודם, עליה מבקשים שלא נזדקק לה?

בספר "מלך ביפיו" מספר, כי באו לרבי יחזקאל אברמסקי וספרו לפניו על אדם פלוני שחלה ונזקק לערוי דם.

שמע החולה על כך, והגיב מינייה-וביה: "והרי מתפלל אני על כך בכל יום אחר הסעדה, ומבקש בברכת המזון: "ואל תצרכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם... דהינו, שלא אצטרך לקבל תרומה של דם לגופי..."

תמהו השומעים על דבריו, ושאלו: "וכי זה ה'פשט' שבבקשה?!"

השיב להם רבי יחזקאל: "כאשר דוד ושלמה תקנו ברכה זו, הם הטביעו במשמעות המלים כל מה שאפשר שאיש יהודי יכון בבקשה זו ביום מן הימים... וכל מה שנתן לכלול ב"מתנת בשר ודם" הוא חלק בלתי נפרד ממשמעותה של הברכה..."

אבינו מלכנו נא אל תשיבנו ריקם מלפניך

יתכן, שבעמדנו בתפלה, תתגב לבנו המחשבה שהבקשה "אל תשיבנו ריקם מלפניך" הנה תמוהה ולכאורה אף אין בה צרך. אנו עשויים לתלות את בטחוננו במה שאנו שבים ומזכירים בכל תפלות הימים הנוראים על כך שהקדוש ברוך הוא נותן יד לפושעים והוא חפץ בתשובה. מלבד זאת, במשך חדש שלם אנו מתקרבים אל אבינו שבשמים, משכימים לאמירת סליחות, מהדרים בהכנת סימני החג, מכוניס בתפלה ככל יכלתנו, בוכים ומתחננים כה רבות לשנה טובה, והרי מבטחים אנו שאין תפלה ששבה ריקם ואף שערי דמעות אינם ננעלים לעולם, ואם כן, היתכן שהקדוש ברוך הוא ישיבנו ריקם, ריקים מכל, ולא יתן לנו מאומה מכל אשר שאלנו ממנו?! האם באמת עלינו להתפלל על כך?!

מעבבי התשובה

כדי להסיר מחשבה מעין זו, הבה ונתבונן בדברי ה"חפץ חיים" בשמירת הלשון: "... ומה שהביא שכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שלשון הרע אחד דוחה מאה תשובות, כן כתב גם בספרו תוכחת חיים (ריש פרק טהרה דף נ'), הנה כן ראיתי בספר שלי"ה הקדוש מסכת יומא (פרק דרך חיים אות מ"ד ע"ר, ב): "מצאתי כתוב אלו שבעה דחיות שמנו חכמינו זכרונם לברכה, שבועת שוא אחת דוחה מאה זכיות, חלול ה' אחד דוחה מאה תפלות. בזוי תורה אחד דוחה מאה שמחות. נבלות פה אחת דוחה מאה הבטחות. גזלה אחת דוחה מאה ברכות. מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות. לשון הרע אחד דוחה מאה תשובות".

עון לשון הרע הנו כה חמור, עד שהוא דוחה מאה תשובות, ולכן גם אדם שערך סדר תשובה כהלכתו הכולל: חרטה, ודוי וקבלה לעתיד, ואף נתן צדקה וצם. והוא חוזר ושונה כסדר הזה עד שיגיע למאה תשובות כהלכתו, עלול לאבד הכל ברגע אחד של דבור לשון הרע!

מעבבי התפלה

מלבד התשובה הנדחית מפני דבור לשון הרע, גם תפלתו של המדבר לשון הרע אינה נשמעת, וה"חפץ חיים" המשיל זאת לאדם שברשותו מאזנים לשקילת זהב, שאין ספק שהוא לא ישתמש בהם לשקילת מלפפונים, שכן דיוקם ישתבש והם יזדקקו לכיול. וכך גם הפה, שנועד ללמוד תורה ולתפלה, אשר אם אדם משתמש בו לדברים שאינם טובים, הוא הורס במו ידיו את הכלי המיוחד שנתן בידו, והיאך תתקבל תפלתו?!

ה"מקרי דרדקי" מסביר את הדברים על פי לשון הפסוק (שמות כח, לה) שנאמר על מעילו של אהרן הכהן: "והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה'...". כידוע, כל אחד מבגדי הכהנה כפר על עון מסים, והמעיל כפר על עון לשון הרע. ולכן כאשר המעיל היה על הכהן הגדול, כפי שנאמר: "והיה על אהרן לשרת", נתכפר לו עון לשון הרע, ולכן "ונשמע קולו בבואו אל הקדש", הוא יוכל להתפלל ותפלתו תשמע ותתקבל.

ואם כן, אין פלא שהבקשה "אל תשיבנו ריקם מלפניך" מיעדת לכל אחד ואחד, אף אם הוא חש שתשובתו ותפלתו משלמות הן.

